

POSTANOWIENIE

Dnia 26 listopada 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Katarzyna Gonera

w sprawie z odwołania M. N.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w N.
o rentę z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 26 listopada 2014 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 9 października 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz adw. A. C. D. tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w N. decyzją z 18 marca 2011 r. odmówił wnioskodawczyni M. N. prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy w związku z wypadkiem przy pracy.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła wnioskodawczyni.

Sąd Okręgowy w N. – Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 5 listopada 2012 r., IV U (...), oddalił odwołanie M. N.

Apelację od powyższego wyroku wniosła odwołująca się.

Sąd Apelacyjny w (...) – Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 9 października 2013 r., III AUa (...), oddalił apelację wnioskodawczyni.

Sąd Apelacyjny stwierdził, że ze zgodnych opinii biegłych lekarzy specjalistów z zakresu: psychiatrii, neurologii, otolaryngologii oraz medycyny pracy wynika jednoznacznie, że stwierdzone u wnioskodawczynie schorzenia, z uwagi na ich rodzaj, a przede wszystkim poziom zaawansowania, nie naruszają sprawności organizmu skarżącej w stopniu uzasadniającym uznanie jej za osobę chociażby częściowo niezdolną do pracy. Stanowiska tego nie podważa orzeczenie o zaliczeniu skarżącej do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności nie jest równoznaczne z uznaniem danej osoby za niezdolną do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego wniósł w imieniu wnioskodawczynie jej pełnomocnik, zaskarżając wyrok ten w całości. Skarga kasacyjna została oparta na podstawach: 1) naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i przyjęcie, że orzeczenie o zaliczeniu do określonego stopnia niepełnosprawności nie jest równoznaczne z istnieniem niezdolności do pracy z powodu wskazanych w tym orzeczeniu schorzeń; 2) naruszenia przepisów postępowania, a mianowicie art. 382 k.p.c. w związku z art. 232 k.p.c., przez niedopuszczenie dowodu z opinii biegłego psychologa dla oceny stopnia nasilenia zaburzeń psychicznych „u powoda”.

Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego oraz przyznanie pełnomocnikowi z urzędu kosztów pomocy prawnej, które nie zostały zapłacone w całości ani w części.

Konieczność przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca uzasadniła tym, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne sprowadzające się do ustalenia, czy stwierdzenie stopnia niepełnosprawności jest równoznaczne z istnieniem niezdolności do pracy z powodu wskazanych w nim schorzeń. W ocenie skarżącej, rozstrzygnięcie przedstawionego zagadnienia prawnego przyczyni się do rozwoju praktyki sądowej. Zdaniem odwołującej się, nie jest prawidłowe przyjęcie, że stwierdzenie stopnia niepełnosprawności nie jest równoznaczne z istnieniem niezdolności do pracy z powodu wskazanych w nim schorzeń, skoro niezdolność do pracy stanowi jedno z trzech alternatywnych

kryteriów, na podstawie których ustala się stopień niepełnosprawności. Przedstawione zagadnienie prawne jest nowe i jego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy będzie miało znaczenie dla wielu podobnych spraw.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikuje się do przyjęcia jej do merytorycznego rozpoznania.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Z przytoczonej treści uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika, że skarżąca powołuje się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., czyli występowanie istotnego zagadnienia prawnego: „czy stwierdzenie stopnia niepełnosprawności jest równoznaczne z istnieniem niezdolności do pracy z powodu wskazanych w nim schorzeń”, które prawdopodobnie ma dotyczyć powołanego w ramach podstaw kasacyjnych art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Wątpliwości interpretacyjne przedstawiane przez skarżącą zostały już rozstrzygnięte w orzecznictwie Sądu Najwyższego, który wielokrotnie wypowiadał się w przedmiocie znaczenia orzeczenia o stopniu niepełnosprawności w odniesieniu do kryteriów całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Problem wykładni przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS w związku z odpowiednimi przepisami ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (których w skardze kasacyjnej nie powołano), dotyczący relacji pojęcia niezdolności do pracy (według ustawy o emeryturach i rentach z FUS) oraz pojęcia niepełnosprawności (według ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych), był wielokrotnie rozważany przez Sąd Najwyższy w dotychczasowym orzecznictwie

(por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego: z 12 stycznia 2005 r., I UK 102/04, LEX nr 589952; z 11 lutego 2005 r., I UK 177/04, OSNP 2005 nr 18, poz. 290; z 11 marca 2008 r., II UK 138/07, LEX nr 846576; z 17 lutego 2009 r., I UK 233/08, LEX nr 736713; z 20 stycznia 2010 r., II UK 154/09, LEX nr 583803; z 4 lutego 2010 r., III UK 60/09, LEX nr 585847; z 11 lutego 2011 r., II UK 269/10, LEX nr 794791, z 12 marca 2014 r., II UK 360/13, LEX nr 1466628 oraz postanowienie SN z 5 września 2008 r., II UK 101/08, LEX nr 658181). Powołane przez skarżącą orzeczenie Sądu Najwyższego z 28 stycznia 2004 r., II UK 222/03 (OSNP 2004 nr 19, poz. 340) oznacza tylko tyle, że sąd ubezpieczeń społecznych rozpoznający sprawę o rentę z tytułu niezdolności do pracy nie może pominąć (zlekceważyć, nie uwzględnić w materiale dowodowym) orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, nie oznacza natomiast, że orzeczenie to jest dla sądu wiążące w zakresie istnienia niezdolności do pracy w rozumieniu art. 12 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Liczne późniejsze orzeczenia Sądu Najwyższego, powołane powyżej, przedstawiają jednolite rozwiązanie podnoszonego przez skarżącą zagadnienia. Sąd Najwyższy jednolicie przyjmuje, że niepełnosprawność nie jest odpowiednikiem niezdolności do pracy rozumianej jako utrata zdolności do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i brak rokowań co do odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (art. 12 o emeryturach i rentach z FUS), gdyż zdefiniowana została jako spowodowana naruszeniem sprawności organizmu niezdolność do wypełniania ról społecznych (art. 4 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych). Skutkiem niezdolności do wypełniania ról społecznych może być, ale nie musi, niezdolność do pracy.

W wielu sprawach przedstawianych Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia ujawnia się niezrozumienie pojęcia niepełnosprawności, o którym stanowi art. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, i utożsamienie go z pojęciem niezdolności do pracy, określonym w art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Tymczasem pojęcia te nie są tożsame, a różnice między nimi występują zarówno w płaszczyźnie definicyjnej, jak i w zakresie orzekania o każdym z tych stanów, które z kolei stanowią przesłankę

do przyznania innego rodzaju świadczeń bądź uprawnień. Zgodnie z art. 4 ust. 1 o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Z kolei w myśl art. 4 ust. 2 tej ustawy, do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Warunkiem zaliczenia do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności jest nie tylko stopień naruszenia sprawności organizmu w odniesieniu do zdolności do wykonywania zatrudnienia (a nie niezdolności do pracy), ale także istnienie konieczności pomocy ze strony innej osoby w celu pełnienia ról społecznych w związku z ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji. Oznacza to, że ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych wiąże zaliczenie do stopnia niepełnosprawności ze zdolnością do wykonywania zatrudnienia, a nie z niezdolnością do pracy w rozumieniu przepisów rentowych, a ponadto z możliwością wypełniania ról społecznych jako elementu uczestnictwa w życiu społecznym (por. wyrok Sądu Najwyższego z 11 marca 2008 r., I UK 286/07, OSNP 2009 nr 13-14, poz. 178).

Pojęcia niezdolności do pracy oraz niepełnosprawności nie są tożsame i z samego zaliczenia ubezpieczonego do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie wynika wniosek o jego całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjmuje się, że orzeczenie o stopniu niepełnosprawności, nawet znacznym, nie jest równoznaczne z orzeczeniem o niezdolności do pracy jako przesłance przyznania renty z tytułu niezdolności do pracy na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Decydująca dla stwierdzenia niezdolności do pracy jest utrata możliwości wykonywania pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu przy braku rokowania odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu. Ocena niezdolności do pracy

nie jest uzależniona od spełnienia przesłanek zaliczenia do określonego stopnia niepełnosprawności, gdyż są to odrębne kategorie pojęć.

Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.) ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii tego zagadnienia prawnego lub wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 16 stycznia 2006 r., I PK 230/02, OSNP – wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5). W skardze kasacyjnej nie uzasadniono w przekonujący sposób, że utrwalona wykładnia przepisów powinna z jakichś powodów ulec zmianie.

Mając na uwadze powyższe okoliczności, Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. O kosztach orzeczono na podstawie rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 461).